

Metody zmiany nawyków żywieniowych i stylu życia

Grażyna Korzeniewska
Klinika Endokrynologii i Diabetologii
Instytut „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka”

Definicje:

Styl życia – indywidualny sposób bycia dla każdego człowieka. Na styl życia wpływają ustanowione normy społeczne, osobiste przekonania i wartości.

Zachowanie – działania i czynności mające na celu zaspokojenie potrzeb człowieka poprzez zachowanie dóbr i usług według odczuwalnego systemu preferencji.

Nawyki żywieniowe – charakterystyczne, powtarzalne zachowania realizowane pod wpływem potrzeby dostarczania składników odżywczych oraz zapewnienia celów społecznych i emocjonalnych.

Wybrane czynniki wpływające na zachowania żywieniowe

1. Uwarunkowania społeczne

Zachowania żywieniowe zmieniają się przez całe życie. Wpływają na nie:

- rodzice
- opiekunowie w przedszkolu lub szkole
- Rówieśnicy (często dochodzi do powstawania niewłaściwych zachowań żywieniowych)

2. Czynniki demograficzne

Istotnym elementem jest obecność innych członków rodziny.

- osoby nie posiadające potomstwa (różnicuje się również wiek osoby samotnej)
- osoby z dziećmi w wieku przedszkolnym, szkolnym
- po usamodzielnieniu się dzieci

Źródło: „Praktyczny podręcznik dietetyki” red. naukowy prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz

Wybrane czynniki wpływające na zachowania żywieniowe – c.d

3. Czynniki ekonomiczne

- obserwacja wzrostu dochodów ludności
- niektóre grupy społeczne – malejące znaczenie cen
- grupa osób mniej uposażonych – dieta = wysoki koszt

Należy tak skomponować jadłospis i dobrać odpowiednie techniki kulinarne aby dieta dostarczała wszystkich niezbędnych składników odżywczych nie obciążając domowego budżetu.

4. Stres

Zajadanie stresu – jedzenie „regulatorem nastroju”

- jedzenie jako rekompensacja przykrego doznania (następuje rozluźnienie)
- pod wpływem stresu posiłki spożywa się zwykle szybciej co za tym idzie więcej.
- grupa osób, którym problem zaspokajania całkowicie inne potrzeby, również potrzebę jedzenia (brak: regularności w spożywaniu posiłków, brak apetytu, nie zwracanie uwagi na wartość odżywczą produktów)

1. Założenia dobrego planu

a. Ustalić cel (co chcemy osiągnąć)

Należy założyć jeden cel główny i kilka szczegółowych.

Osoba chcąca zmienić swoje zachowania żywieniowe i styl życia powinna:

- osiąść wiedzę na ten temat (wiedza podawana stopniowo)
- ocenić stosunek do alternatywnych form postępowania, postaw, przekonań
- umieć określić dotychczasowe zachowania żywieniowe

b. Dokonać wyboru najlepszego sposobu do osiągnięcia celu

Wybierając odpowiednią metodę należy wziąć pod uwagę następujące elementy:

- jaka dla pacjenta czy grupy jest najlepsza metoda dla osiągnięcia określonego celu, co pozwala na najbardziej skuteczne oddziaływanie
- jakie metody można zastosować w konkretnej sytuacji
- jakie metody zaakceptuje pacjent lub grupa
- własne doświadczenie w korzystaniu z różnych metod

c. Sposób oceny osiągniętych rezultatów

- np.: kwestionariusz pytań, cena spożycia produktów spożywczych, ocena BMI, WHR

2. Zasady przekazywania informacji pacjentowi w praktyce (za: Agnieszka Jarosz

„Praktyczny podręcznik dietetyki”)

1. Istotą konsultacji dietetycznej jest interakcja pacjent – dietetyk (nie należy ograniczać się wyłącznie do udzielania informacji i zaleceń)
2. Zacząć od najważniejszych kwestii dotyczących pacjenta
3. Podkreślić najważniejsze informacje, najważniejsze dla Pani jest.....
4. Wiedzę dozować stopniowo, by ilość informacji nie była zbyt duża
5. Udzielać bardzo konkretnych porad („może Pan zjeść 1 batonika w tygodniu” – zamiast „proszę ograniczyć spożycie słodyczy”)
6. Unikać profesjonalnych terminów, żargonu zawodowego
7. Upewnić się, czy zalecane metody są możliwe do zaakceptowania

Źródło: „Praktyczny podręcznik dietetyki” red. naukowy prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz

Zmiana zachowań żywieniowych u dzieci

1. Rodzice jako pierwsi i najważniejsi nauczyciele zachowań żywieniowych

- nauka poprzez naśladowanie i odtwarzanie zachowań osób dorosłych
- dzieci jako inicjatorzy działań na rzecz żywienia w domu rodzinnym
- dom jako miejsce „indywidualnego nauczania”

2. Partnerzy rodziców: przedszkole lub szkoła

- krytyczny stosunek nastolatków do postępowania rodziców
- dziecko jako znakomity obserwator
- tworzenie przez dorosłych pozytywnych wzorców zachowań (małe dzieci poprzez zabawę, przygotowywanie sałatek w oparciu o produkty przyniesione z domu)

Źródło: „Praktyczny podręcznik dietetyki” red. naukowy prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz

Zmiana zachowań żywieniowych u dorosłych

1. Dietetyk jako przewodnik (duża ilość informacji, „ nowinki: żywieniowe często sprzeczne z zaleceniami nauki, publiczne debaty i dyskusje, różne poglądy)

2. Uzmysłowanie sobie konieczności zmiany żywieniowej, czemu ma służyć, przed czym chronić

- problem „ mnie to nie dotyczy”
- diety krótkotrwałe i skuteczne
- uświadomienie popełnianych błędów i podanie sposobu w jaki je można zlikwidować

3. Okres podejmowanych działań dietetycznych

4. Żywnienie pacjenta poza domem

Źródło: „Praktyczny podręcznik dietetyki” red. naukowy prof. dr hab. n. med. Mirosław Jarosz

Trudności w realizacji zaleceń żywieniowych (za: Agnieszka Jarosz)

1. Zalecenia są sprzeczne z osobistymi gustami i preferencjami
2. Zalecenia są zbyt restrykcyjne
3. Dezinformacja żywieniowa w mediach
4. Przeświadczenie – mnie to nie dotyczy
5. Atrakcyjność dotychczasowych nawyków
6. Brak czasu na przygotowanie zalecanych potraw
7. Działania podjęte w okresie niekorzystnym np.: odchudzanie w święta
8. Automatyzacja niektórych zachowań
9. Wysoka cena zalecanych produktów

Programy edukacyjne pomocne w zmianie zachowań żywieniowych

Istnieje konieczność stworzenia programów edukacyjnych, które będą przekonywać do zmiany zachowań żywieniowych.

Aby program był skuteczny musi charakteryzować się ciągłością i powinien składać się następujących etapów:

1. **Określenie celu operacyjnego postępowania** (zdefiniowanie oczekiwanych efektów)
2. **Precyzyjne zdefiniowanie grupy odbiorców** (szczegółowe określenie cech populacji do której adresowane są treści programowe)
3. **Wytypowanie poszczególnych zadań** (które doprowadzą do realizacji projektu i osiągnięcia celów poprzez różne formy motywowania grupy)
4. **Ustalenie dostępnych sposobów realizacji zadań i założeń programu**
5. **Wskazanie wykonawców projektu** (stworzenie wielodyscyplinarnych zespołów)
6. **Wyznaczenie wskaźników świadczących o poprawnym zrealizowaniu zadań i osiągnięciu wytyczonego celu**

Dziękuję za uwagę

